

บริบทของโรงเรียนและชุมชน

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาระดับต้นขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และอยู่ในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และโครงการปฏิรูปการศึกษากระทรวงศึกษาธิการเป็นกรณีศึกษา

สภาพทั่วไปชุมชนที่ตั้งโรงเรียน

สภาพทั่วไปของชุมชนที่ตั้งโรงเรียนเป็นลักษณะชุมชนเกษตรกรรมในชนบทขนาดใหญ่ซึ่งตั้งรกรากอยู่อาศัยมาตั้งแต่อดีต ในอดีตชุมชนแห่งนี้จัดได้ว่าเป็นดินแดนทุรกันดารของจังหวัด การคมนาคมขนส่งไม่สะดวกต้องอาศัยการเดินทางเท้าเพื่อไปโดยสารรถประจำทางที่วิ่งระหว่างอำเภอเข้าสู่จังหวัดซึ่งจากชุมชนถึงปากทางมีระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร และยังมีภัยคุกคามจากโจรผู้ร้ายอีกด้วย ต่อมาเมื่อประชากรและชุมชนมีการขยายตัวมากขึ้น ประกอบกับอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอเดิมชุมชนแห่งนี้จึงได้รับการจัดตั้งจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นกิ่งอำเภอเมื่อ 3 ปีเศษที่ผ่านมา สภาพทั่วไปของชุมชนจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเช่น มีการจัดสร้างสถานที่ราชการหลายแห่ง รวมไปถึงมีร้านค้า ร้านอาหาร และสถานประกอบการต่าง ๆ มากขึ้น

1. สภาพภูมิศาสตร์

1.1 ที่ตั้ง ชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่ทางทิศใต้และห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 45 กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ประกอบไปด้วย 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4 และ 8

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ ทางทิศเหนือของชุมชนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงมีลักษณะเป็นลูกคลื่น ส่วนทางทิศใต้มีแม่น้ำและลำห้วยสาขาไหลผ่าน 3 สาย สภาพพื้นที่โดยทั่วไปอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 120 - 150 เมตร

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ของชุมชนเป็นบริเวณที่มีฝนตกชุกมีน้ำท่วมขังบริเวณที่ราบลุ่ม ซึ่งมีระยะเวลาที่ฝนตกนานถึง 5 เดือนหรือมากกว่า ประมาณเดือนสิงหาคมจะมีฝนตกมากที่สุด จากสถิติปริมาณน้ำฝนในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2529-2538) เฉลี่ยประมาณ

1,551.56 มิลลิเมตร โดยลักษณะภูมิอากาศเหมาะที่จะปลูกพืชล้มลุก พืชไร่หรือไม้ผลยืนต้น บางชนิด

ฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็นอุณหภูมิประมาณ 16 - 25 องศาเซลเซียส ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ส่วนฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิสูง อากาศร้อนอบอ้าว มีไฟฟ้าเป็นบางแห่ง และพื้นที่การเกษตรจะแห้งแล้งได้รับความเสียหาย

1.4 การสาธารณสุขและปัจจัยพื้นฐาน สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยโดยทั่วไป ในชุมชนถูกถูกลักษณะ ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้สองชั้นได้สูงและมีสวนทุกหลังคาเรือน ส่วน การบริโภคอาหารของประชาชนยังไม่คำนึงถึงหลักโภชนาการมากนักและยังมีบางส่วนที่ยัง รับประทานอาหารที่ไม่สุกเช่น อาหารพวกลาบ ก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น ซึ่งเกิดจากความเชื่อและความ เคยชินในการบริโภคของท้องถิ่น ส่วนเรื่องเครื่องนุ่งห่มจากการสังเกตจะพบปัญหาการขาดแคลน เครื่องนุ่งห่มสำหรับคนชราและเด็กตัวอย่างเช่น นักเรียนจะมีเครื่องแบบนักเรียนคนละหนึ่งหรือ สองชุดเท่านั้นซึ่งสาเหตุคือความยากจน

ชุมชนมีสถานอนามัยขนาดเล็ก 1 แห่งซึ่งไม่มีแพทย์ประจำ ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บที่พบ มากที่สุดในชุมชนแห่งนี้คือ โรคอุจจาระร่วงและโรคบิด ส่วนการวางแผนครอบครัวในชุมชน แห่งนี้ประสบผลสำเร็จพอสมควร ซึ่งจากสถิติพบว่ามีการวางแผนครอบครัวด้วยวิธีการทำหมัน หญิงมากที่สุด รองลงไปคือการใช้ยาเม็ดหรือยาฉีดคุมกำเนิด และการใส่ห่วงอนามัย เป็นที่น่า สังเกตว่าไม่พบสถิติการทำหมันชายเลย จากสถิติล่าสุดชุมชนแห่งนี้มีอัตราการเกิด 18 คนและ อัตราการตาย 6 คน (ต่อประชากร 1,000 คน)

1.5 การสาธารณสุขโรค สภาพโดยรวมปัจจัยด้านสาธารณสุขโรคขึ้นพื้นฐานของชุมชน แห่งนี้ยังไม่ทั่วถึงเท่าควรโดยจากสถิติพบว่า ครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ มีจำนวน 732 ครัวเรือน ครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ จำนวน 303 ครัวเรือน ครัวเรือนที่มีส้วมใช้ จำนวน 1,097 ครัวเรือน ครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดและมีน้ำใช้เพียงพอ จำนวน 730 ครัวเรือน ชุมชนมีโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 2 ตู้ และโทรศัพท์ส่วนบุคคลเพียง 2 เครื่อง

1.6 การคมนาคม เส้นทางหลักที่ใช้ติดต่อคมนาคมระหว่างชุมชนกับจังหวัดและ อำเภอใกล้เคียงเป็นถนนลาดยาง แต่เส้นทางระหว่างตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ภายในกิ่งอำเภอ เป็นถนนลูกรังการเดินทางไม่สะดวก ส่วนใหญ่จะใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ

1.7 ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพดิน ลักษณะของดินเป็นดินส่วนปนทรายไม่ค่อยมีความอุดมสมบูรณ์ บริเวณริมแม่น้ำจะมีความลาดชันและมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว

สภาพป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าเสื่อมโทรม พบว่ามีการบุกรุกป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจะมีสภาพป่าละเมาะบ้างตามริมแม่น้ำและลำห้วยสาขา และที่เป็นป่าสงวนเพื่อสาธารณประโยชน์ทางตอนเหนือของชุมชน

แหล่งน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติที่ประชาชนใช้อุปโภคบริโภคคือ แม่น้ำที่ไหลผ่านและลำห้วยสาขาอีกสองแห่ง

2. สภาพประชากร

ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนชนบทขนาดใหญ่ที่มีการขยายตัวของประชากรและจำนวนครัวเรือนอย่างรวดเร็ว โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนและประชากร ดังแสดงไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนประชากรและครัวเรือนในชุมชนของโรงเรียน

ชุมชน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 1	189	554	559	1,113
หมู่ที่ 2	320	881	965	1,846
หมู่ที่ 3	267	576	561	1,137
หมู่ที่ 4	141	446	418	864
หมู่ที่ 8	84	275	278	553
รวม	1,001	2,732	2,781	5,513

3. สภาพเศรษฐกิจ

3.1 อาชีพและรายได้ อาชีพหลักของประชาชนในชุมชนแห่งนี้ ร้อยละ 92 ของครัวเรือน ทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา รองลงไปคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 6 อาชีพค้าขาย ร้อยละ 3.8 และรับราชการ ร้อยละ 0.2 ซึ่งสามารถจำแนกรายได้ต่อครอบครัวได้ดังนี้

รายได้จากอาชีพในภาคเกษตร	เฉลี่ย 10,000 บาท/ ครัวเรือนปี
รายได้จากอาชีพรับจ้าง	เฉลี่ย 8,000 บาท/ ครัวเรือนปี
รายได้จากอาชีพค้าขาย	เฉลี่ย 10,000 บาท/ ครัวเรือนปี

3.2 ด้านแรงงาน แรงงานในชุมชนแห่งนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ แรงงานในครัวเรือน และแรงงานอพยพ สำหรับแรงงานในครัวเรือนจะประกอบอาชีพในชุมชนที่กล่าวถึงในข้อ. 2.1 สำหรับแรงงานอพยพ เมื่อสิ้นสุดฤดูทำนาแรงงานส่วนใหญ่จะเดินทางไปรับจ้างทำงานที่กรุงเทพฯ มี บางส่วนที่ไปรับจ้างทำสวนยางทางภาคใต้หรือเป็นลูกเรือประมงในจังหวัดแถบชายฝั่งทะเล และส่วนใหญ่เป็นแรงงานไม่มีฝีมือ อัตราการจ้างงานในชุมชน ประมาณวันละ 80 - 100 บาทต่อคน

3.3 สถานประกอบการ การขยายตัวด้านเศรษฐกิจและการค้าขายในชุมชนยังมีน้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรธรรมชาติ สถานประกอบการในชุมชนส่วนใหญ่คือร้านขายของชำ ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของสถานประกอบการได้ดังนี้

1) โรงฆ่าสัตว์	จำนวน 1 แห่ง
2) ตลาดสด	จำนวน 1 แห่ง
3) ร้านขายอาหาร	จำนวน 3 แห่ง
4) ร้านขายของชำ	จำนวน 76 แห่ง
5) ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์และรถยนต์	จำนวน 2 แห่ง
6) ร้านขายยา	จำนวน 2 แห่ง
7) สถานพยาบาล	จำนวน 2 แห่ง

4. สภาพด้านการศึกษา

4.1 ระดับการศึกษาของชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนจะจบการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 3,108 คน มีส่วนน้อยที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป โดยจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 490 คน จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 326 คน และมีคนจบสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 56 คนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันหลังจากที่มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมขึ้นมาในชุมชนทำให้มีแนวโน้มว่าประชาชนจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่ของชุมชนที่จบการศึกษาภาคบังคับจะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา หรือการศึกษาสายอาชีพอื่น ๆ มีเพียงส่วนน้อยที่ออกไปประกอบอาชีพในครอบครัวหรือไปรับจ้างทำงานในที่ต่าง ๆ

4.2 หน่วยงานที่จัดการศึกษาในชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบมี 4 หน่วยงาน คือ

- 1) ระดับก่อนประถมศึกษา คือ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนของชุมชน จัดโดยสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอร่วมกับวัดในชุมชน และในโรงเรียนที่ศึกษารั้งนี้
- 2) ระดับประถมศึกษา คือ โรงเรียนที่ศึกษารั้งนี้
- 3) ระดับมัธยมศึกษา คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในชุมชน สังกัดกรมสามัญศึกษา
- 4) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและกลุ่มอาชีพ จัดโดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของกิ่งอำเภอ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน

4.3 บทบาทของชุมชนต่อการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามีลักษณะการเข้าร่วมเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษา ช่วยเหลือสถานศึกษาในด้านแรงงานและด้านงบประมาณ และเป็นวิทยากรภายนอกของโรงเรียนในลักษณะภูมิปัญญาชาวบ้าน

5. สภาพปัญหาของชุมชน

5.1 ปัญหาด้านที่ดินและที่ทำกิน เนื่องจากเป็นชุมชนขนาดใหญ่มีประชากรจำนวนมาก จึงมีปัญหาด้านที่ทำกินไม่เพียงพอและที่ดินมีราคาสูงมาก ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องเช่าที่ทำกิน นอกจากนี้ยังมีปัญหาไม่ได้รับเอกสารสิทธิในที่ดิน ปัญหาที่ดินมีคุณภาพต่ำและการชลประทานไม่ทั่วถึง การปลูกพืชยังต้องอาศัยน้ำตามฤดูกาล รวมไปถึงเรื่องตลาดรองรับและราคาของพืชผลที่ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง

5.2 ปัญหาด้านประชากรและแรงงาน ประชาชนในชุมชนยังมีคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องไม่มีงานรองรับหลังจากเสร็จสิ้นฤดูทำนา ทำให้มีการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น ส่งผลกระทบต่อสภาพการเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ที่ดี ซึ่งโรงเรียนต้องเข้ามารองรับปัญหาดังกล่าว

5.3 ปัญหาด้านสภาพเศรษฐกิจ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน รายได้ของครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะรายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากภาคเกษตรกรรม รวมไปถึงการรับจ้างทั่วไปที่ตลาดแรงงานมีไม่เพียงพอขาดความแน่นอน และค่าจ้างแรงงานต่ำ

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนที่ศึกษาก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2466 โดยนายอำเภอในสมัยนั้นเป็นผู้ก่อตั้ง เดิมใช้สถานที่ของวัดในชุมชนเป็นสถานที่เรียน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2481 ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 2,000 บาทในการปลูกสร้างอาคารเรียนหลังแรก จึงได้ย้ายมาตั้งในสถานที่ปัจจุบันซึ่งมีเนื้อที่ 12 ไร่เศษ ระยะทางระหว่างโรงเรียนถึงสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ ประมาณ 2 กิโลเมตร และระยะทางถึงตัวจังหวัด ประมาณ 34 กิโลเมตร โรงเรียนมีพื้นที่ให้บริการจำนวน 5 หมู่บ้าน

สภาพพื้นที่ใช้สอยในโรงเรียนถูกแบ่งออกเป็นพื้นที่ของอาคารเรียนถาวรจำนวน 4 หลัง โรงฝึกงาน อาคารเอนกประสงค์อย่างละ 1 หลัง อาคารประกอบ 4 หลัง และบ้านพักครู 3 หลัง และจัดเป็นแปลงเกษตรและปอเลี้ยงปลาสำหรับการเรียนวิชาการเกษตรอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้แล้วพื้นที่ส่วนหนึ่งถูกจัดเป็นค่ายลูกเสือของโรงเรียน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2533 จากสภาพดังกล่าวพบว่าอาคารเรียนยังไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนของโรงเรียน โดยสายชั้น ป. 4 และ ป.5 จำนวนถึง 8 ห้องเรียนไม่มีห้องเรียนถาวรห้องอาศัยอาคารเอนกประสงค์ และได้ถอนอาคารเรียนเป็นห้องเรียนชั่วคราวเนื่องจากทางโรงเรียนมีการรื้อถอนอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมออกไปเมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมาและกำลังรอการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่

วิสัยทัศน์ในการพัฒนา

ในการประชุมร่วมกันของโรงเรียนและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกกลุ่มประสบการณ์
2. มีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. มีรายได้เสริมระหว่างเรียน
4. มีความรัก ความศรัทธาและพัฒนาท้องถิ่น
5. มีการดำรงชีวิตที่ดีในสังคมประชาธิปไตย
6. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
7. มีความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้
8. มีความรู้ ทักษะด้านमानอาชีพพื้นฐาน

ภารกิจของโรงเรียน

ภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ และการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนและชุมชนจึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ทักษะในการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ และเทคโนโลยี
2. สนับสนุนส่งเสริมจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน
3. สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
4. ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและหน่วยงานอื่น
5. ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยวางแผน และกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น
6. สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน พัฒนาอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า

ข้อมูลอัตรากำลังของโรงเรียน

โรงเรียนจัดแบ่งสายชั้นออกทั้งหมด 8 สายชั้น มีห้องเรียนทั้งหมด 31 ห้อง จำนวนครูทั้งหมด 37 คน แบ่งเป็นสายบริหารจำนวน 4 คนคือ ผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ 3 คน และสายผู้สอนจำนวน 33 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,021 คน อัตราเฉลี่ยของจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนเท่ากับ 1 : 31 ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนห้องเรียน นักเรียน ครูและอัตราครูต่อนักเรียนของโรงเรียนที่ศึกษา

สายชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวนครู			อัตราครูต่อนักเรียน
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
ขนาด 1	3	51	59	110	-	3	3	1 : 37
ขนาด 2	4	60	69	129	-	3	3	1 : 43
ประถมศึกษาปีที่ 1	4	58	79	137	-	4	4	1 : 35
ประถมศึกษาปีที่ 2	5	82	78	160	2	3	5	1 : 39
ประถมศึกษาปีที่ 3	3	59	48	107	2	1	3	1 : 36
ประถมศึกษาปีที่ 4	4	68	59	127	2	3	5	1 : 26
ประถมศึกษาปีที่ 5	4	71	50	121	3	2	5	1 : 25
ประถมศึกษาปีที่ 8	4	69	61	130	3	2	5	1 : 26
รวม	31	518	503	1021	12	21	33	1 : 31

โครงสร้างการบริหารและการดำเนินการของโรงเรียน

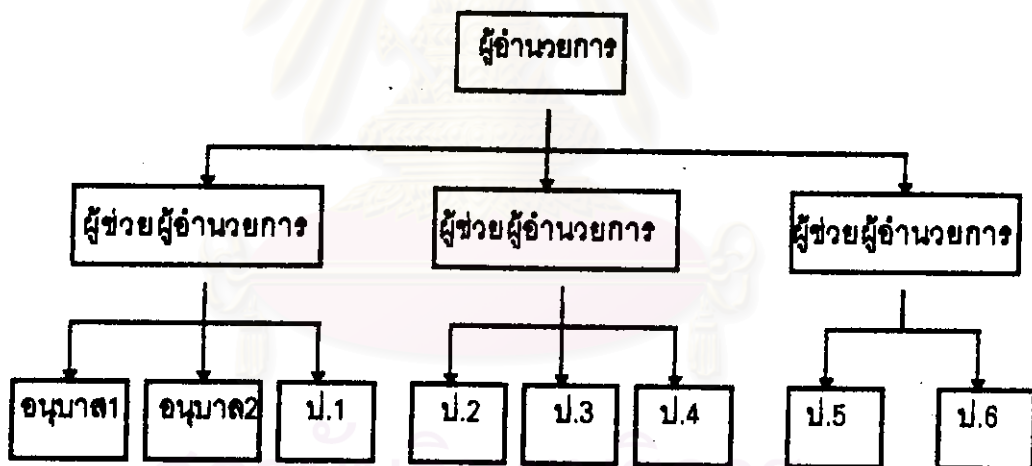
ในการดำเนินการของโรงเรียนได้มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและจัดทำแผนงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเป็นประจำทุกปี โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานบังคับบัญชา โดยแบ่งส่วนงานต่าง ๆ ของโรงเรียนออกเป็น 6 งานคือ

- 1) งานวิชาการ
- 2) งานกิจการนักเรียน
- 3) งานธุรการ การเงินและพัสดุ
- 4) งานอาคารสถานที่
- 5) งานบุคลากร และ
- 6) งานความสัมพันธ์กับชุมชน

การจัดทำแผนงานและโครงการประจำปีจะทำโดยแบ่งออกตามส่วนงานทั้ง 8 งาน ดังกล่าว ในส่วนรองการบริหารและการบังคับบัญชาแบ่งออกเป็นสายชั้นจำนวน 8 สายชั้นมีการเลือกตั้งหัวหน้าสายชั้น และผู้ช่วยผู้อำนวยการเป็นผู้กำกับดูแลแต่ละสายชั้น โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้.

แผนภูมิที่ 7 โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน

โครงการของโรงเรียน

โครงการของโรงเรียนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นโครงการต่อเนื่องและได้ดำเนินการไปตามแผนงาน โดยจะจัดแบ่งโครงการออกตามลักษณะงานของโรงเรียนทั้ง 6 งาน นอกจากนี้ยังมีโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งรายละเอียดอยู่ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 โครงการของโรงเรียนในปีการศึกษา 2537 - 2540

แผนงาน/งาน	โครงการ	รอบปีดำเนินงาน			
		2537	2538	2539	2540
แผนงานบริหาร การศึกษา ระดับ ประถมศึกษา	-โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523	/	/	/	*
แผนงานการจัด การศึกษา ระดับ ก่อนประถมศึกษา	-โครงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา	/	/	/	*
แผนงานจัด การศึกษา ระดับ ประถมศึกษา	-โครงการจัดหาสื่อการเรียนการสอน -โครงการจัดและบริการห้องสมุด -โครงการปรับปรุงการสอนกิจกรรมลูกเสือ -โครงการวัดผลประเมินผล -โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการ -โครงการสอนซ่อมเสริม -โครงการห้องเรียนตัวอย่าง	/	/	/	*
งานวิชาการ		/	/	/	
งานกิจการ นักเรียน	-โครงการปฐมนิเทศ แนะนำและปัจฉิมนิเทศ -โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัย -โครงการจัดหาเครื่องแบบเครื่องเขียนแบบเขียน -โครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน -โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน -โครงการอาหารกลางวัน -โครงการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน -โครงการอบรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน -โครงการวันสำคัญ	/	/	/	*
งานอาคาร สถานที่	-โครงการนำดินน้ำใช้และบำรุงรักษาห้องสุรา -โครงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับและสวนหย่อม -โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน -โครงการสร้างรั้วคอนกรีต	-	-	/	*
งานธุรการการเงิน	-โครงการปรับปรุงงานธุรการ การเงินและพัสดุ	-	/	/	*

ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพนักเรียน

ในแต่ละปีการศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญได้จัดให้มีการประเมินผลคุณภาพนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทุกสายชั้นในโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกัน สำหรับโรงเรียนแห่งนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยจะมากกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไปและจัดอยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกสายชั้นเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น

ตารางที่ 9 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีการศึกษา 2537 - 2538 จำแนกตามสายชั้นและกลุ่มประสบการณ์

ระดับชั้น	พ.ศ	คะแนนเฉลี่ยร้อยละของแต่ละกลุ่มประสบการณ์						รวม
		ไทย	คณิตฯ	ส.ป.ช.	ส.ค.น.	ก.พ.อ.	อังกฤษ	
ป.1	2537	79.38	74.80	76.67	78.31	77.57	-	77.28
	2538	69.65	68.04	70.24	74.05	76.41	-	71.68
ป.2	2537	73.89	75.18	74.13	78.46	81.10	-	76.54
	2538	68.64	68.02	62.42	84.88	84.47	-	73.69
ป.3	2537	71.54	68.74	72.81	81.75	82.30	-	75.42
	2538	74.73	71.93	74.87	83.84	82.86	-	77.65
ป.4	2537	71.91	69.92	71.36	76.85	72.23	-	72.45
	2538	73.71	74.52	67.39	77.96	81.51	-	75.02
ป.5	2537	72.48	74.81	62.48	79.17	82.19	70.97	73.68
	2538	79.22	70.51	78.60	82.28	85.13	76.40	78.69
ป.6	2537	77.66	75.52	79.67	82.34	85.17	73.55	78.96
	2538	78.27	87.59	77.04	83.99	80.06	66.82	75.26
เฉลี่ย	2537	74.48	73.13	72.85	79.48	80.09	72.26	75.72
	2538	73.70	70.10	71.76	81.17	81.71	71.51	75.33

ลักษณะของครูในโรงเรียน

บุคลากรครูในโรงเรียนแบ่งเป็นสายบริหาร 4 คนคือ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน และสายผู้สอนจำนวน 33 คน เป็นชาย 16 คน หญิง 21 คน รวม 37 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท 1 คนคือผู้อำนวยการโรงเรียน ปริญญาตรี 32 คน และอีก 4 คน จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา ครูสายผู้สอนมีอายุอยู่ระหว่าง 30 - 49 ปี เฉลี่ย 38 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 7 - 20 ปี เฉลี่ย 15 ปี

ครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 มีที่พักอยู่ในตัวจังหวัดมีลักษณะที่เรียกกันว่า "ครูเมือง" หรือ "ครูเที่ยว" หมายถึงครูที่เดินทางไปกลับระหว่างโรงเรียนและจังหวัดในช่วงเช้าและช่วงเย็น ของแต่ละวันซึ่งส่วนใหญ่จะมีรถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะ ครูอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า "ครูในหมู่บ้าน" เป็นครูที่มีที่พักอาศัยในชุมชนที่ตั้งโรงเรียนเนื่องจากเป็นคนพื้นเพเดิมอยู่ที่นี้ หรือมาจากถิ่นอื่นแต่ มาแต่งงานมีครอบครัวที่นี่

"ครูเมือง" มีสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่แตกต่างจาก "ครูในหมู่บ้าน" พอสมควรคือ ครูเมืองมีวิถีชีวิตประจำวันที่เร่งร้อนและภารกิจที่รัดตัวมากกว่าเพราะต้องเดินทางไป-กลับระหว่าง บ้านกับโรงเรียนเป็นระยะทางร่วม 80 กิโลเมตรจึงทำให้มีปัญหาการมาทำงานสายในตอนเช้า และรีบกลับในตอนเย็น รวมไปถึงเกิดความห่างเหินหรือไม่ค่อยได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชนมากนัก นอกจากนี้ภาพของครูเมืองยังมีลักษณะที่แตกต่างจากครูในหมู่บ้าน เช่น นิยมส่งลูกเข้าเรียนใน โรงเรียนที่มีชื่อของจังหวัด การจับจ่ายซื้อหาสินค้าในห้างสรรพสินค้า หรือมีโอกาสที่จะพบเห็นสิ่ง แปลกใหม่ ทันสมัย มากกว่าครูในหมู่บ้าน

"ครูที่ไปเก่ง ส่วนใหญ่เป็นครูเมือง วัฒนธรรมของครูเมืองคือจะได้เห็นอะไรใหม่ ๆ แล้วจะเอามาสู่โรงเรียนได้เร็ว อย่างเห็นกิจกรรมหรือการบ้านที่เขาสั่งงานลูกศร เองมาก็จะเอามาสอนต่อ หรือเห็นจังหวัดเขาจัดประกวดแข่งขันอะไร เขาก็จะพา เด็กไปแข่งด้วย ขอให้รู้ว่ามีแข่งอะไร ที่ไหนไปหมด..." (ผู้อำนวยการ)

"ครูในชุมชน จะไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น จะอยู่เฉย ๆ อาจจะคิดว่าตัวเองจนกว่า ไม่มีรถขับ หรือมีเมียชาวบ้านอย่างนี้" (ผู้ปกครอง)

อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวก็ไม่ถึงกับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในการ ทำงานในโรงเรียนมากนักแต่อาจจะมีผลต่อการรวมกลุ่มโดยธรรมชาติในโรงเรียนบ้างเท่านั้น

สภาพการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนแห่งนี้เปิดเรียนเป็น 2 ภาคการศึกษา ในแต่ละวันโรงเรียนจะให้สัญญาณเข้าแถวเคารพธงชาติเวลา 8.30 น. การประกอบกิจกรรมหน้าเสาธงตอนเช้าเป็นหน้าที่ของครูเวร โดยมีการจัดแบ่งหน้าที่ให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเอง และครูเวรจะเป็นผู้อบรมนักเรียนและแจ้งข่าวสารในตอนท้าย หลังจากนั้นเข้าเรียนในภาคเช้าเวลา 9.00 น. - 12.00 น. พักรกลางวัน 1 ชั่วโมง และเข้าเรียนในภาคบ่ายในเวลา 13.00 - 16.00 น.

สภาพการเรียนการสอนในแต่ละสายชั้นมีความแตกต่างกันหลายประการ กล่าวคือ ในสายชั้นอนุบาล 1 และ 2 จะมีกิจกรรมการเรียนที่เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กโดยจะมีการเรียนเฉพาะในภาคเช้าและพักรกลางวันในเวลา 11.00 น. ส่วนในภาคบ่ายจะให้เด็กนอนพักผ่อน ส่วนสายชั้น ป.1 - ป.4 จะจัดการสอนแบบประจำชั้น โดยครูประจำชั้นคนเดียวจะสอนทุกรายวิชา ส่วนสายชั้น ป.5 และ ป.6 นั้นจัดการสอนในลักษณะหมุนเวียน โดยจัดครูเข้าสอนตามรายวิชาที่รับผิดชอบ

สายชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ค่อนข้างมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และห้องเรียน โดยมีอาคารเรียนถาวรสองชั้นหนึ่งหลังเป็นสถานที่เรียน ในอาคารมีห้องโสตทัศนศึกษา และห้องศูนย์สื่อการเรียน แต่สายชั้นอนุบาลประสบปัญหาเรื่องอัตราครูไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน โดยเปิดสอน 7 ชั้นเรียน แต่มีครูเพียง 6 คน ทำให้ต้องยุบห้องเรียนมารวมกันซึ่งทำให้มีปัญหาจำนวนนักเรียนต่อชั้นมากเกินไป อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลของโรงเรียนแห่งนี้ค่อนข้างประสบความสำเร็จ จนได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์สาธิตการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของกิ่งอำเภอ.

สำหรับสายชั้น ป.1 ป.2 และ ป.3 มีสภาพของการเรียนการสอนและอาคารสถานที่เหมือนกันเพราะถูกจัดให้เรียนในอาคารไม้สองชั้นสองหลังติดกันและมีสภาพคล้ายกัน สภาพปัญหาที่พบก็คืออาคารเรียนค่อนข้างเก่าและทรุดโทรมแล้วทำให้มีปัญหาเรื่องการจัดตกแต่งห้องเรียน และปัญหาเรื่องเสียงดังและมีอากาศร้อนอบอ้าวในตอนกลางวัน

สายชั้น ป.4 และ ป.5 ดูเหมือนว่าจะเป็นสายชั้นที่มีปัญหามากที่สุดเพราะไม่มีห้องเรียนถาวร สายชั้นป.4 อาศัยได้ถุนอาคารเรียนหลังใหม่กันเป็นห้องเรียนชั่วคราว ส่วนสายชั้นป.5 ต้องไปแบ่งพื้นที่อาคารเอนกประสงค์เป็นห้องเรียน ซึ่งส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนการสอนของครู

และนักเรียนเป็นอย่างมาก ในส่วนสายชั้น ป.6 ก่อนร่างมีความพร้อมในทุกด้านทั้งอาคารสถานที่ และครูผู้สอน

ในภาพรวมแล้วสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งนี้ จะมีปัญหาเฉพาะเรื่อง อาคารสถานที่ คืออาคารเรียนไม่เพียงพอ และบริเวณโดยรอบโรงเรียนไม่มีรั้วรอบขอบชิดทำให้ การรักษาความปลอดภัยทำได้ลำบาก การแก้ปัญหาดังกล่าวทางโรงเรียนกำลังดำเนินการ ของบประมาณเพื่อจัดสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และจัดโครงการผ้าป่าสามัคคีเพื่อระดมทุนจาก ศิษย์เก่าและผู้ปกครองมาก่อสร้างรั้วโรงเรียนในปีการศึกษานี้

ปัจจุบันโรงเรียนแห่งนี้อยู่ในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของกระทรวงศึกษาธิการซึ่ง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรต่างๆเพื่อการพัฒนาโรงเรียนเพิ่มเติมจากที่ได้รับการ จัดสรรตามปกติจากต้นสังกัด นอกจากนี้แล้วโรงเรียนแห่งนี้ยังเข้าสู่โครงการปฏิรูปการศึกษาอีก โครงการหนึ่งด้วย แต่ทั้งนี้โครงการดังกล่าวกำลังอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงใน โรงเรียนรวมไปถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นจึงยังไม่ปรากฏชัดเจนมากนักเมื่อเทียบกับโครงการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย